

Слід також зауважити, що сучасна наука для свого розвитку потребує дедалі більше ресурсів, тож цілком зрозуміло, що від досліджень вимагається практична віддача. Сучасні науковці є менш автономними, порівняно з науковцями класичного періоду, у виборі теми досліджень. Однак один аспект автономії науки залишається незмінним: хоча вибір теми дослідження може бути заданий зовнішніми щодо науки мотивами, але в отриманні і подачі результатів самого дослідження вчені можуть зберігати автономію. І в класичній, і в сучасній науці неприпустимо довільно коригувати результат, «припасовуючи» його до інтересів замовника.

Розгляд етичних аспектів, пов'язаних з ціннісною навантаженістю наукового пізнання, дозволяє зробити ряд висновків. Ідеал цілковитої ціннісної нейтральності пізнання, який сформувався в класичній науці, виявився принципово нереалізовним. Однак вимога неупередженості, яка пов'язана з цим ідеалом, залишається актуальною і в сучасній науці, хоча при цьому розуміння неупередженості дещо змінилось – неупередженість передбачає радше рефлексію над власними упередженнями, аніж досягнення цілком об'єктивного бачення. З ідеалом ціннісної нейтральності пізнання також пов'язаний ряд проблем, що стосуються автономії науки. Для класичної науки був характерний підхід, за яким знання є ціннісно нейтральним, а вже його застосування може бути об'єктом моральної оцінки. Такий підхід передбачає розмежування фундаментальної і прикладної науки, причому у сфері фундаментальної науки автономія науки має беззастережно дотримуватись. У сучасній же науці усвідомлюється відносність межі між «чистим» і прикладним дослідженням, це передбачає необхідність етичних регулятивів і суспільного контролю над цілим рядом досліджень. Однак разом з тим усвідомлюються й загрози, які несе в собі вплив зовнішніх щодо науки інституцій для її розвитку, тож пошук оптимального балансу між принципом автономії науки і її залежністю від інших суспільних інституцій залишається актуальною проблемою.

Бібліографічні посилання:

1. Агацци Э. Моральное измерение науки и техники / Э. Агацци. – М.: МФФ, 1998 – 344с.
2. Агацци Э. Почему у науки есть и этические измерения / Э. Агацци // Вопросы философии, 2009, №10 – с.93-104.
3. Гилберт Д. Открывающая ящик Пандоры: Социологический анализ высказываний ученых / Д. Гилберт, М. Малкей – М.: Прогресс, 1987 – 269с.
4. Ивин А.А. Аксиология / А.А. Ивин. – М.: Высшая школа, 2006 – 390с.
5. Лаудан Л. Наука и ценности / Л. Лаудан // Современная философия науки: знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учебная хрестоматия. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательская корпорация «Логос», 1996. – с. 295-342.
6. Патнэм Х. Реализм с человеческим лицом / Х. Патнэм // Аналитическая философия: Становление и развитие (антология). М., Дом интеллектуальной книги, Прогресс-Традиция. 1998. - с. 466-494.
7. Полани М. Личностное знание / М. Полани М.: Прогресс. 1985.- 344с.
8. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги / К. Поппер К.: Основи, 1994, т2, - 494с.
9. Пружинин Б.И. Прикладное и фундаментальное в этосе современной науки / Б.И. Пружинин // Философия науки, вып 11., М.,2005 – с.109-120.
10. Савостьянова М.В. Аксиологический анализ парадигмальной науки или о роле ценностей в науке. Монография / М.В. Савостьянова – К.: Изд. ПАРАПАН, 2009 – 260с.

УДК 316.324.8

М. Г. Санакуєв

Київський національний торговельно-економічний університет

ІНФОРМАЦІЯ ЯК СИСТЕМООРГАНІЗУЮЧИЙ ФАКТОР ПРОГРЕСУ

У статті розглядається проблема визнання поняття «інформації», як філософської категорії. Автор акцентує увагу на постійній інтенсифікації інформаційних процесів, що відбуваються у сучасному суспільстві. Через постійне нагромадження нових масивів інформації, як наслідок утворюються нові системи зв'язку.

Ключові слова: інформація, зворотній зв'язок, контур зворотного зв'язку, розвиток, інтенсифікація інформаційних процесів, відкрита система, функціональна система, система комунікацій.

В статті розглядається проблема визнання поняття «інформації», як філософської категорії. Автор акцентує увагу на постійній інтенсифікації інформаційних процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві. Через постійне накоплення нових масивів інформації, як наслідок утворюються нові системи зв'язу.

Ключові слова: інформація, зворотний зв'язок, контур зворотного зв'язку, розвиток, інтенсифікація інформаційних процесів, відкрита система, функціональна система, система комунікацій.

The paper addresses the problem of the recognition of the concept of information, like philosophy category. The author focuses on the ongoing intensification of information processes modern society. Due to the constant accumulation of new volumes of information, as a result there are new communication system.

Keywords: information feedback loop feedback, development, intensification of information processes, open system, functional system, communication system.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зміни світогляду на початку третього тисячоліття підготувала революція в сфері комунікацій та інформації, що досягла таких масштабів, яких не могли собі уявити попередні покоління. Масова комп'ютеризація, застосування та розвиток новітніх інформаційних технологій призводять до вражаючого стрибка вперед в сферах освіти, бізнесу, промисловості, наукових досліджень та соціального буття. Інформація перетворилась в глобальний, впринципі невичерпний ресурс людства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій літературі не пояснюється сутність важливого філософського та соціального феномену інформації. Інформація досі не визнана суто філософською категорією. А саме інформація і ентропія сьогодні вважаються основоположними категоріями теорії самоорганізації і теорії розвитку.

Вітчизняні науковці звертають увагу на існуючі проблеми, а також демонструють конструктивний підхід до західних концепцій інформаційного суспільства. Це, насамперед, стосується праць Кременя В., Мазоренко Д., Заветного С., Пазиніча С., Пономарьова О., Даніла Яна В., Чмихун С., Осадчої Л., Уханової Є., Петрушенко Л.П. [1,2,4]. Розвиток інформаційного суспільства аналізується в працях західних дослідників Друкера П., Тоффлера Е., Лумана Н., Уелстера Ф., Дайзарда У. [3].

Мета статті. В своїй роботі, спираючись на діалектичні закони і категорії, шляхом системних досліджень та узагальнень нових даних в сфері філософських досліджень, а також шляхом аналізу соціальної практики останніх десятиліть зроблена спроба відповісти на актуальні (дискусійні або ще не досліджені) в філософській науці наступні питання:

1. Визначити, який механізм активності і саморозвитку матерії, як з ним взаємопов'язана еволюція видів відображення та інформація;
2. З'ясувати, яка системоорганізуюча роль та філософський статус інформації;
3. З'ясувати, чи являється інтенсифікація інформаційних процесів об'єктивною історичною закономірністю;
4. Дослідити, що є «важелями» інтенсифікації інформаційних процесів, яка динаміка їх розвитку та впливу;
5. З'ясувати, яка нова природничонаукова - інформаційна - картина світу.

Досі не вирішене питання, хто прав в суперечці про сутність інформації – атрибутисти чи функціоналісти. Поки немає достатньо даних, щоб інформацію назвати філософською категорією. Глобальне питання: яке місце людини в суспільстві?

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасна наука впевнено підтверджує, що в основі історичного буття людини, лежить перш за все її практична діяльність. Вона завжди здійснювалась в рамках системи суспільного виробництва, яка фактично створює людину, як істоту не тільки біологічну, але і взаємодіючу, таку яка мислить та спілкується.

Для розуміння процесу ускладнюється впорядкування зв'язків у взаємодіях і саморозвитку матерії, найважливіше значення має розкриття феномену активності матерії. У вітчизняній філософській літературі саморух матерії майже не досліджується. Ще менше уваги приділяється питанню про активність, хоча вона не менш реальна, ніж саморух.

Механізм активності матерії намагався пояснити В.І. Кремянський виникненням в об'єктах якихось «внутрішніх напружень»: «... для того, щоб виникла проста форма активності, необхідно і достатньо, щоб утворилася якась система, що має внутрішні напруження... Саме з внутрішніх напружень і починається виникнення активності» [8].

У цій концепції більше натурфілософії, ніж пояснення причин (і витоків) активності матерії і

його саморуху. Звідки беруться «внутрішні напруження», яка їхня природа? Чи це лише результат внутрішніх суперечностей (в закритій системі), або вони виникають під впливом зовнішніх факторів (у відкритій системі)? Немає системного підходу до проблеми, не дотримано і принцип історизму, не простежується генеза форм активності.

Витоки виникнення активності і саморуху, слід шукати у феномені відображення впливів зовнішнього середовища, тобто у відкритих системах. В науковій літературі всебічно обгрунтовується теза про те, що причиною активності і саморуху є відхилення параметрів об'єкту від норми при його взаємодії з зовнішнім середовищем. Саме завдяки відхиленню виникають його відображення, інформація, зворотній зв'язок, які в кінцевому підсумку формують контури циркуляції інформації, утворюючи функціональні системи. Звідси випливає, активність і саморух, їх першопричина виникнення являється ключовою проблемою впливу зовнішнього середовища на систему комунікацій.

Ключова проблема розвитку залишається недостатньо пізною. Розвиток трактується туманно, як «особливий тип зміни», перехід «в щось нове», а не як цілеспрямоване нагромадження інформації (різноманітності). Зустрічаються і помилкові тлумачення.

В. Пернацький в своїй праці «Основні закони діалектики» вважає: те, що тут названо розвитком, «є насправді звичайним рухом, тобто пласким, без сходження і ускладнення зміною» [5,8-10].

Такий рух не виводить за межі вихідного рівня, воно не пов'язане з накопиченням інформації, не означає підвищення рівня організації, переходу на якісно новий рівень.

У проблемі розвитку важливо зрозуміти, як і за яких умов простий рух перетворюється у висхідний процес, в прогресивний розвиток. Як з фізичного руху виростає хімічне, з хімічного - біологічне, з біологічного - соціальне, над яким, в свою чергу, надбудовуються ідеологічні, духовні та пізнавальні процеси, що продовжують матеріальний розвиток вже в інший, більш високій сфері. Тому нами значне місце приділено розкриттю сутності та механізму розвитку через дослідження генези феномену інформації і через концепцію відкритої системи.

У філософській літературі не приділяється належної уваги і іншому найважливішому філософському феномену – самоорганізації систем комунікацій. Нами поставлено завдання обгрунтувати, що управління інформацією з двома контурами зворотного зв'язку (33) і реалізує процес самоорганізації систем. При цьому досліджується роль першого контуру зворотного зв'язку, як базису функціональної системи. Виявлення обмежень цієї системи за критерієм негентропійної, а також аналіз відхилень дозволяють визначити область керованості систем, пояснити співвідношення понять в залежності від величини допущених відхилень [7].

Саме завдяки системному підходу не можлива інтеграція всезростаючого обсягу знань, які наприклад у філософії повинні би стати могутньою методологічною зброєю матеріалістичної діалектики. Його значення особливо зросло в епоху НТР у зв'язку з бурхливим зростанням матеріального виробництва, комплексністю антропологічного впливу на природу, екологічними та демографічними проблемами.

У нашій філософській науці близько чотирьох десятиліть йде млява, часом затухаюча суперечка про два різні підходи до феномену інформації. Протистоять один одному атрибутивна і функціональна концепції інформації. «Атрибутисти» кваліфікують інформацію як властивість, притаманну всім матеріальним об'єктам, як атрибут матерії. «Функціоналісти», навпаки, пов'язують інформацію з функціонуванням систем, що самоорганізуються, вважаючи, що інформація з'явилася лише з виникненням життя.

Зазначені протиріччя, щодо одного з фундаментальних загальнонаукових понять, досі не з'ясоване, істотно гальмує розвиток філософської науки, тому порівняльний аналіз цих двох концепцій і обгрунтування однієї з них, яка відповідає сучасним досягненням, є такими актуальними. При цьому розглядаються, еволюція уявлень про інформацію та ентропію, концепція про два класи інформації (структурну та оперативну) і обгрунтування висновку про те, що інформація є повноправною філософською категорією, що є пріоритетним на сьогоднішній день.

Наростання темпів розвитку, прискорення прогресу є одним з найбільш істотних у соціальному плані і найменш вивчених філософами явищ. Лише завдяки критичному аналізу відомих спроб пояснити феномен прискорення демонструється їх неадекватність. Та чи можна говорити про пояснення прискорення, якщо не вводити в розгляд параметр часу і не вивчати динаміку процесів матеріальної діяльності людей [7]?

Внаслідок інтенсифікації інформаційних процесів істотно скорочується тривалість потрапляння інформації до споживача, тому виникає необхідність урахування динамічних факторів при прийнятті рішень. Тут ставиться завдання розгляду ролі інформаційних моделей та електронного моделювання процесів при прийнятті рішень. Необхідно дати філософський зріз значення фактора часу в досягненні науково-технічного і соціального прогресу. Процесів,

як об'єктивної історичної закономірності.

Здійснивши аналіз інтенсифікації, розділивши на складові, приходимо до певного узагальнення. У процесах розвитку цілеспрямований відбір і накопичення інформації призводять до поступового вдосконалення як структури, так і функціонування системи, до її детермінації. Удосконалюються внутрішньосистемні зв'язки, зростає відбивна здатність об'єкта, підвищується ефективність його взаємодії і з зовнішнім середовищем. Все це, не може не позначитися на характері прояву протиріч.

Фізична взаємодія об'єктів і елементарні форми відображення являються необхідною передумовою. Далі можна виділити три етапи;

I – найпростіший замкнутий контур зі зворотним зв'язком на рівні звичайного регулятора (гомеостазу);

II – проміжний, з програмною зміною характеру впливу інформації та збереження його стійкості;

III – надскладний рівень. Відрізняється наявністю проміжного контуру зворотнього зв'язку і органів пам'яті. У другому контурі здійснюється відбір корисної інформації з першого контуру: ця інформація накопичується, формуючи досвід, знання, синтезується в певні структури, підвищуючи рівень організації, активність і живучість системи[7].

Повсякденна практика показує, що процеси розвитку в людському суспільстві складаються з безлічі контурів зворотного зв'язку. Кожен такий контур являє собою цілеспрямований інформаційно-управлінський процес, що складається з керованого об'єкта і керуючого суб'єкта (керуючого), замкнутих прямого і зворотнього інформаційними зв'язками. Якби не були відмінності в деталях (багаторівневість, специфіка конкретних областей діяльності і т.п.), структура цього механізму єдина і може бути представлена у вигляді узагальненої (до світоглядного рівня) моделі, яка на думку автора найкраще запропонована Абдєєвим Р.Ф. Тому в подальшому дослідженні, спираючись на дослідження цього автора, будемо аналізувати філософські надбання в цій сфері.

Системне дослідження історичного процесу виникнення та складного впорядкування зв'язків у взаємодіях проявляє, таким чином, значення понять цілі, інформації в діалектиці об'єктивного світу, сприяє розкриттю самого механізму самоорганізації матерії. Саме становлення функціональних систем, процесів саморегуляції в живій природі та формування сучасного образу людської діяльності визначили сходження матерії на наступний рівень розвитку, склавши зміст біологічної та соціальної форми руху.

Об'єктами нашого розгляду є в основному відкриті системи (об'єкти). Вплив зовнішнього середовища викликають відхилення параметра об'єкта від норми. Виникає інформація, як наслідок зворотній зв'язок, що в остаточному підсумку формує замкнуті контури і функціональні системи.

Рухи системи, спрямовані на збереження стійкості, є позитивними сторонами процесу розвитку, а відхилення, які покликані вибирати (зменшувати, виключати) системи, це можна назвати негативними сторонами процесу. Рушійною силою розвитку виступає цілеспрямована боротьба протилежностей - позитивної і негативної сторін процесу.

Боротьба негативної сторони явища, облік якого в процесах взаємодії, як ми тепер розуміємо, і є використанням негативного зворотного зв'язку, посується на безлічі випадкових відхилень, так звана стихія ринку є свого роду механізмом соціальної саморегуляції на основі безперервного обліку відхилення попиту від пропозиції.

З великою силою роль негативного боку протилежності в соціальному житті, завдання відшукавши в кожному явищі позитивні і негативні сторони, знайти спосіб зберегти «хорошу» сторону і виключити з розгляду «погану». Виключити «погану», тобто негативну, сторону протилежності - це значить відразу покласти край діалектичному руху. Саме «погана» сторона, породжуючи боротьбу, створює рух, який утворює історію.

Таким чином, витоки активності системи пов'язані з вихідними моментами будь-якого процесу - з цільовою функцією і відхиленням. У силу сказаного, поняття відхилення є універсальним елементом взаємодії, властивим будь-яким системам. Без відхилення немає інформації і процесу управління нею, немає розвитку. Визначальна роль відхилення відображена і в «золотому правилі» саморегуляції. Це звучить як: відхилення від норми служить стимулом повернення до норми.

Система поза середовищем не може бути активною, бо тільки взаємодія із середовищем, та відхилення які виникають при цьому, протиріччя створюють необхідну умову активності системи, її саморух в напрямку самозбереження. Будь-якого типу впорядкованість виникає в результаті якогось впливу навколишнього середовища на систему, яка, пристосовуючись до мінливих умов, накопичує корисну для себе інформацію, підвищує рівень своєї організації.

По суті, як вважають біологи, вся міститься в організмі структурна інформація вводиться навколишнім середовищем і її зміна (саморозвиток). Обумовлено в основному тривалим впливом середовища.

У цьому плані слід вважати помилковими загальновідомі тези «внутрішні протиріччя – джерело розвитку природних і соціальних явищ» і ствердження типу «кожна з основних форм руху матерії розвивається виключно на базі своїх внутрішніх протиріч» і «зовнішні впливи можуть призводити тільки до кількісних змін процесів».

В основі еволюції, якою керує «мудрість природи», лежить спосіб «спроб і помилок», реалізований через облік відхилень. Всі ті «спроби», які призводили до зменшення відхилення сприяли живучості утворень і, таким чином, відповідали вимогам еволюції, закріплювалися, розвивалися далі приводячи до впорядкованого ускладнення внутрішніх зв'язків, до якісних змін взаємодій, до зростання активності.

Таким чином, відхилення і, в більш широкому плані, різноманітність є невід'ємними атрибутами прогресу і самовдосконалення функціональних систем. Взяти живу природу: навіть на рівні «вершини» її розвитку - людини - еволюція направлено моделює різноманітність, несхожість індивідів як необхідна умова подальшого розвитку спільноти.

Індивідуальність кожної людини в біологічному плані забезпечується розходженням генетичного коду: кожна людина у світі має унікальний склад білків. Індивідуальність людини в соціальному плані, її творчі здібності пояснюються отриманим нею освітою і життєвим досвідом, тезаурусом, який у кожного теж свій.

При повній схожості людей один з одним втрачається сенс взаємного спілкування, виключається інтерес, боротьба думок, творчість. Людська однорідність створила б, тупикову ситуацію, бо немає відхилень, не виникає інформація як основа поведінкового акту. Отже, немає й цілеспрямованої діяльності, змагальності, немає розвитку.

Національні відмінності та етнічне розмаїття людей в глибинному сенсі також є благом, сприяють взаємному збагаченню народів і прогресу людства. У кожній нації свої звичаї, життєвий уклад і досвід, талант у ремеслах і самобутнє мистецтво, які цікаві іншим націям можливістю подиву, відбору та запозичення.

Міжнаціональні чвари і конфлікти виникають як порушення гармонії життя (як хвороба суспільства, як неприпустимо велике відхилення від норми) в основному на ґрунті економічних і територіальних негармоній, злиднів матеріальних і духовних.

Функціональні системи виникали під впливом зовнішнього середовища завдяки якісному впорядкуванню зв'язків: інформація, як відображення, як сигнал відхилення стала утворювати (у вигляді негативного зворотного зв'язку) замкнуті контури саморегуляції - гомеостазу.

При саморегуляції завдяки процесам обміну речовин, енергії та інформації організм знаходиться в стані рухомої рівноваги з навколишнім середовищем, забезпечуючи свою цілісність. Цей етап – якісний стрибок у поступальному розвитку рівнів матерії, що означав новий, більш високий рівень активності та відбивної здатності матеріальних систем, та зумовив подальший процес їх самоорганізації.

Гомеостаз є продуктом природного відбору і еволюції. Сутність процесу розвитку полягає в цілеспрямованому накопиченні інформації з подальшим її упорядкуванням, структуралізацією. Але в потіці інформації, що циркулює в першому контурі зворотного зв'язку, буває багато різноманітної інформації (надлишкової, що повторюється), в тому числі і «інформаційного шуму». Тому на вході в другий контур зворотного зв'язку є так званий семантичний фільтр, який здійснює відбір інформації.

Число таких порцій інформації від циклу до циклу безупинно росте, і вони починають складатися в певну структуру (гіпотези, теорії, програми, винаходи тощо). Ось такі структури і є «точками зростання» шуканого феномена «розвиток». Саме цілеспрямоване накопичення, інтегрування інформації на основі відображення є передумовою, основною умовою появи нової системи.

Якщо прийняти, що структуру можна розглядати як пов'язану, внутрішню інформацію, то відбувається в другому контурі зворотного зв'язку структуралізація і є процес виникнення нової (структурної) інформації в результаті циркуляції в організмі оперативної інформації. Це - творення нового в самому процесі взаємодії живої субстанції із середовищем в результаті вибіркового відображення і відбору інформації про цю взаємодію, тобто процес саморозвитку.

Перший контур «оперативної інформації», або авторегуляції, як контур реакції живої субстанції на кожен одиничний акт впливу з метою збереження стійкості в даний момент;

Другий контур «структурної інформації» як контур відбору та запам'ятовування безлічі «корисних слідів» впливу, контур накопичення різноманітності, його формування в певну структуру (інакше кажучи, контур розвитку та вдосконалення організації).

Зростання рівня організації живої субстанції підвищує її відбивну здатність і призводить до виникнення випереджаючого відображення. Випереджаюче відображення, як пристосувальна реакція і як елемент організації з'явилося завдяки запам'ятовуванню реакцій минулого досвіду, з можливістю використання цієї інформації в процесі поточної (і майбутньої) життєдіяльності.

Механізм еволюції живої природи, соціальних структур, як бачимо, також складається з двох контурів зворотного інформаційного зв'язку. Принцип зворотнього зв'язку складає сутність усіх біотичних процесів, еволюційного зокрема. Саме в результаті дії механізму зворотнього зв'язку виділяються і закріплюються корисні зміни, а на рівні організмів виділяються і закріплюються індивіди, поведінка яких найкращим чином забезпечує їх стабільність при зміні зовнішніх умов.

Слід підкреслити специфіку зовнішнього впливу на механізм і його еволюцію, циклічність. Просторово-часовий континуум світу, протягом мільйонів років з річною і добовою циклічністю змінюючи параметри середовища, виступає як могутній і стабільний генератор впливів. В результаті еволюції, по суті, вижили тільки ті види в основі функціонування яких була закладена циклічність.

Зі сказаного можна зробити висновок, що багаторазовий вплив зовнішнього середовища в поєднанні з природним відбором (фактором не циклічним, але теж «підключеним» до механізмів відображення, зворотного зв'язку) сприяло формуванню механізму саморегуляції (I контур 33) і саморозвитку (II контур 33)[7].

Процес еволюції міг здійснитися тільки в тому випадку, якщо поряд і разом з еволюцією живих організмів мала місце еволюція самих механізмів, що забезпечують процес еволюції, механізмів, що формуються на рівні інформаційно-структурних відносин.

Отже, розкривши на рубежі другої половини ХХ в. спільність механізму управління інформацією, його наукові основи і створивши спеціальні технічні засоби для інтенсифікації інформаційних процесів в контурі управління (швидкісні системи передачі даних, ЕОМ, дисплеї і т.п.), людина здійснює оптимізацію управління цієї інформацією в конкретних областях своєї діяльності. Людина в процесі трудової діяльності і повсякденному житті безперервно накопичує досвід, на основі щодня отриманої різноманітної інформації. Вона постійно набуває щось в результаті попередніх подій, проб, помилок, їх оцінки та відбору. Тому вона змінюється то в одних, то в інших відносинах і постійно розвивається в соціальному плані. Це формує тезаурус, живить інтуїцію людини і дає їй можливість орієнтуватися в складній обстановці, приймати потрібні рішення і при непередбачених ситуаціях, що поки недоступно автоматам, «штучному інтелекту».

Здійснивши докладний аналіз інтенсифікації на складові, розглянувши динаміку її розвитку і виявивши значення, вплив кожного з них, в підсумку дозволило дати матеріалістичне пояснення механізму прискорення темпів суспільного прогресу.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Підсумовуючи вищеперераховане, відхилення і, в більш широкому плані, різноманітність є невід'ємними атрибутами прогресу і самовдосконалення функціональних систем. Взяти живу природу: навіть на рівні «вершини» її розвитку - людини - еволюція направлено моделює різноманітність, несхожість індивідів як необхідна умова подальшого розвитку спільноти.

Таким чином функціональні системи виникли під впливом зовнішнього середовища завдяки якісному впорядкуванню зв'язків: інформація, як відображення, як сигнал відхилення стала утворювати замкнуті контури саморегуляції - гомеостаз.

При гомеостазі завдяки процесам обміну речовин, енергії та інформації організм знаходиться в стані рухомої рівноваги з навколишнім середовищем, забезпечуючи свою цілісність. Цей етап - якісний стрибок у поступальному розвитку рівнів матерії, що означав новий, більш високий рівень активності та відбивної здатності матеріальних систем, та зумовив подальший процес їх самоорганізації.

Бібліографічні посилання:

1. **Кремень В.** Філософія спілкування: монографія / В. Кремень, Д. Мазоренко, С. Заветний, С. Пазиніч, О. Пономарьов – Харків: ХНТУСГ ім. П. Василенка, 2011. – 440с.
2. **Даніл'ян В.О.** Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально-філософський аналіз). Монографія / В.О. Даніл'ян. – Харьков: Право, 2008. – 184 с.
3. **Луман Н.** Поняття цілі і системна раціональність: щодо функцій цілей у соціальних системах. / Пер. з нім. М. Бойченка і В. Кебуладзе. – К.: Дух і літера, 2011. - 336 с.
4. **Петрушенко Л.А.** Единство системности, организованности и самодвижения / Л.А. Петрушенко. – М.: Мысль, 1975.

5. **Пернацкий В.И.** Основные законы диалектики / В.И. Пернацкий. – М.: Знание, 1981.
6. **Вершинин М.С.** Политическая коммуникация в информационном обществе / М. С. Вершинин. – СПб : Изд-во Михайлова В.А., 2001. – 253 с.
7. **Абдеев Р.Ф.** Генезис механизма управления, его системоорганизующая роль и философский статус / Р.Ф. Абдеев // Теория, методология и практика системных исследований: Тез. докл. – М.: Изд-во АН СССР, 1984.
8. **Кремянский В.И.** Методологические проблемы системного подхода к информации / В.И. Кремянский. – М.: Наука, 1977.

УДК 101.9

О. Я. Дичковська

ХРИСТИЯНСЬКИЙ АНТРОПОЛОГІЗМ ЙОСИФА СЛІПОГО В КОНЦЕПЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розглянуто філософсько-богословські погляди Йосифа Сліпого у концепції християнського антропологізму української філософії ХХ ст. Виявлено особливості та специфіку антропологічних поглядів Йосифа Сліпого як національного феномена. Визначено ступінь розробленості проблематики дослідження філософсько-богословських творів Й. Сліпого у вітчизняній і зарубіжній літературі;

Ключові слова: український неотомізм, антропологічний вимір, віра, духовність, християнський антропологізм.

В статье рассмотрены философско-богословские взгляды Иосифа Слепого в концепции христианского антропологизма украинской философии XX века. Выявлены особенности и специфику антропологических взглядов Иосифа Слепого как национального феномена. Определена степень разработанности проблематики исследования философско-богословских произведений И. Слепого в отечественной и зарубежной литературе.

Ключевые слова: украинский неотомизм, антропологическое измерение, вера, духовность, христианский антропологизм.

In the article the philosophical and theological views of Joseph Slipyj in the concept of the Christian anthropology of ukrainian philosophy of the 20th century are considered. We identified peculiarities and specific anthropological views of Joseph Slipyj as a national phenomenon. Also, it is determined a degree of development issues philosophical and theological works I.Slipyj in domestic and foreign literature.

Keywords: Ukrainian Neo-Thomism, anthropological dimension, faith, spirituality, Christian anthropology

Світогляд народу та його духовність формується на основі духовної спадщини попередніх поколінь, тож необхідно звертати увагу на наше минуле, в якому закладено світоглядно-філософські концепти, що формували «образ світу» нашого народу та його духовність. Вивчення та системне осмислення духовної спадщини необхідне для розуміння особливостей розвитку української філософії початку ХХ ст. Українська релігійна філософія першої половини ХХ ст. представлена західноукраїнськими богословами та філософами набула самобутнього національного характеру, що привертає увагу дослідників в Україні та за її межами.

Нашу увагу привернула постать Йосифа Сліпого, яка відіграла значну роль у розвитку богослов'я, релігійної філософії та духовної культури в цілому. Філософсько-богословські погляди Йосифа Сліпого є малодослідженим та ідейним здобутком вітчизняної та європейської культури. Він належить до найвидатніших творців ідентичності українського католицизму. Історико-філософське осмислення його духовної творчості сприятиме з одного боку заповненню прогалів вітчизняної філософії, а з іншого відродженню релігійних цінностей у контексті формування релігійної толерантності та національної самосвідомості. Переосмислення філософського доробку Й. Сліпого, з огляду на його антропологічний вимір, відкриває нові орієнтири сучасного світобачення.

Мета даної статті полягає в аналізі особливостей філософсько-богословської концепції